

UNA CRISI HUMANITÀRIA A L'EUROPA DEL NOU PACTE DE MIGRACIONS I ASIL

«Per la seva pròpia dinàmica, l'amor reclama una creixent obertura progressiva, una major capacitat d'acollir els altres, en una aventura mai acabada que integra totes les perifèries cap a un ple sentit de pertinença mútua»

Papa Francesc (*Fratelli Tutti*, n. 95)

A finals del mes de juliol ens va colpir l'entrada de desenes de milers de persones a Ceuta, que van arriscar la seva vida per creuar una frontera. La immensa majoria va decidir tornar en els dos dies següents. **No ens oblidem de les 141 persones que van deixar la seva vida en l'intent.**

Per a la ciutat de Ceuta, *per més que estigui fonamentada com un espai de frontera, oberta a la trobada i a la diversitat social, ètnica i religiosa*, reconeixem el fort impacte que suposa rebre de manera abrupta **una arribada de població d'una magnitud pràcticament equivalent a la població resident a Ceuta**, i que van arribar, en general, gairebé sense res i en condicions d'enorme vulnerabilitat. Situacions com aquesta posen a prova la convivència, especialment quan no existeix una gestió migratòria adequada ni una resposta humanitària capaç de garantir la dignitat i els drets de qui arriba.

A Ceuta portem més d'un mes en una situació d'emergència humanitària. Necessitats bàsiques com l'allotjament, l'accés a aigua, aliments i sanejament o una mínima atenció sanitària han estat inaccessibles per a una majoria de les persones que hi romanen. Col·lectius com les nenes i les dones soles veuen especialment afectada la seva protecció i s'exposen a riscos d'assetjament, abús i altres formes de violència.

Un nombre indeterminat de les persones que van entrar va decidir quedar-s'hi. No hi ha una xifra tancada ni de les que van arribar —al voltant de 80.000—, ni de les que van retornar voluntàriament en els dies posteriors —unes 65.000-70.000, en la seva majoria homes de nacionalitat marroquina—, ni de les que han seguit retornant durant aquestes setmanes. I, sobretot, ja en el mes de setembre, no existeix certesa sobre quantes persones romanen a Ceuta. *Sabem alguna cosa més de qui són, però no tant de quants són.*

Pel que fa a la quantitat, ens movem entre la xifra oficial, unes 5.000 persones, clarament per sota de la realitat, i les 9.000 que assenyalen altres actors i que concorda més amb el que hem vist i sabem. *Pel que fa al perfil*, tenim algunes certeses: entre 2.000 i 3.000 són infància no acompanyada, en la seva majoria marroquina, però també de moltes altres nacionalitats. Més de 2.000 són persones procedents de països subsaharians i d'altres nacionalitats amb perfils de protecció internacional, que en altres circumstàncies tindrien amb molta probabilitat opcions d'accedir a aquesta protecció. Han travessat l'Àfrica per rutes interminables, impossibles i perilloses, fugint del conflicte i de l'extrema desigualtat. Entre la població adulta marroquina hi ha també col·lectius especialment vulnerables, com ara dones soles i persones LGTBIQ+.

Totes, sense excepció, tenen dret a ser escoltades, a accedir a un procés degut, a ser informades de totes les alternatives legals i a prendre les seves pròpies decisions sobre els passos que vulguin seguir. No es tracta només de solidaritat, sinó d'aplicar la legislació espanyola i europea i la normativa internacional en matèria humanitària i de

protecció. Ens trobem, per tant, davant d'un repte no només d'acollida i resposta humanitària, sinó també de convivència.

LA RESPOSTA DE JESUÏTES SOCIAL - SERVEI JESUÏTA A MIGRANTS (SJM)

Cal entendre que aquesta crisi passa a Ceuta, però les seves implicacions van molt més enllà del territori i connecten amb tota la lògica migratòria i de protecció que és, per a la Companyia de Jesús i per a l'Església, una prioritat missional que ens convoca.

Amb l'esclat d'aquesta crisi vam decidir anar a Ceuta i hi vam arribar el 3 d'agost, gràcies a la disponibilitat de Javier Moreno, responsable del grup jurídic del SJM, amb quatre objectius: *aportar a la coordinació entre els actors presents a Ceuta i a la resta del país; monitorar la situació humanitària i de protecció; sumar al suport jurídic amb un caràcter estratègic; i contribuir a les estratègies d'incidència local i nacional.*

L'aterratge a Ceuta es va fer encaixant en la resposta en xarxa que la societat civil i l'Església van posar en marxa des del primer dia. Ens vam sumar a una resposta organitzada amb el lideratge de l'Associació Elin i de les Germanes Vedrunes, treballant en coordinació amb elles i amb moltes altres organitzacions locals i nacionals.

Lligat al monitoratge, vam col·laborar en *la identificació de necessitats i riscos*, especialment entre els grups en situació de major vulnerabilitat. Es van detectar riscos vinculats al tràfic, la tracta i l'abús sexual, incloses les nenes. *Saber qui hi ha és el primer pas per poder oferir suport i protecció.* Per això, una acció especialment rellevant va ser contribuir al cens, sobretot de nenes i dones soles, com a via d'entrada a espais de protecció de la mà d'organitzacions locals, associacions de barri i altres organitzacions estatals.

En relació amb el suport jurídic, ens vam incorporar a un equip legal sobre el terreny juntament amb quatre advocats i advocades d'altres organitzacions. L'assistència jurídica és clau i els recursos continuen sent totalment insuficients davant la magnitud de les necessitats. *S'han sostingut casos d'altíssima vulnerabilitat, però també amb un caràcter estratègic*, buscant obrir opcions de litigi, afavorir el control judicial i facilitar l'accés als procediments migratoris i d'asil, tant en el cas de la infància no acompanyada com de les persones que presenten necessitats de protecció internacional.

Les estratègies d'incidència es van desplegar en dos sentits. El primer, des de Ceuta, *molt enfocat a respondre a les vulneracions humanitàries i accelerar l'accés als procediments de migració i asil.* Es van mantenir reunions amb les ministres d'Igualtat, Joventut i Sanitat, contactes amb la Fiscalia de Menors i l'Oficina del Defensor del Poble, i actuacions amb la Policia, la Guàrdia Civil, la Delegació del Govern i el Govern de Ceuta. També es van mantenir reunions amb l'ACNUR i amb funcionàries de la Unió Europea.

La presència a Ceuta i la coordinació amb altres actors de l'Església i la societat civil van permetre també participar en estratègies d'incidència orientades a denunciar les conseqüències humanitàries de la crisi, recordar les víctimes i proposar mesures concretes per a un abordatge humanitari i legal, amb especial atenció als grups més vulnerables i a la construcció de narratives d'esperança.

Continuem avui amb l'acompanyament legal, la coordinació amb els equips humanitaris i jurídics i el treball conjunt amb organitzacions locals i aliades. Mantenim també la relació amb altres organitzacions d'Església i societat civil per sostenir la incidència i la pressió política. La crisi de Ceuta connecta amb estratègies permanents en qüestions com el Pacte Europeu de Migració i Asil (PEMA), en les quals diferents obres del Sector treballem en xarxa.

Durant aquest mes de setembre avaluarem l'evolució de la crisi i l'abast de la nostra participació per definir els passos següents. *Pot ser que en unes setmanes disminueixi l'interès mediàtic pel que passa a Ceuta, però la crisi humanitària, l'accés just als procediments legals de migració i asil i la necessitat de construir marcs de pau, trobada i convivència continuaran presents.*

El repte serà, precisament, com acompanyar aquesta realitat més enllà de l'emergència i com contribuir a obrir camins d'esperança: camins que permetin garantir drets, protegir a qui es troba en major vulnerabilitat, afavorir la trobada i enfortir la convivència a Ceuta i en el conjunt de la societat. *El repte també és entendre que la crisi a Ceuta no és un episodi aïllat, i ha estat possible també per una elecció, a Europa i al món, per la construcció d'un model de societat més desigual i excloent i per propostes migratòries més restrictives.*

ALGUNES CLAUS PER OBSERVAR AQUESTA CRISI HUMANITÀRIA

Ens trobem davant d'una crisi «amb» migrants, però no «de» migrants. Una crisi que afecta la població migrant, però que *no és una crisi migratòria*. Qui ha arribat *ha estat víctima d'una doble instrumentalització*: primer, la que va generar l'èxode massiu, totalment fora dels rangs «normals» d'aquest flux migratori i d'aquesta via d'entrada; i, segon, la instrumentalització política, mediàtica i de grups extremistes que s'ha produït a Espanya, però també a nivell europeu i fins i tot global.

Aquesta instrumentalització, unida a la manca de resposta humanitària i a la paralització de procediments migratoris i d'asil, ha contribuït a *una crisi de convivència a Ceuta i a l'enfortiment del discurs antimigrant a tota Espanya*.

Insistim en la necessitat de posar al centre la dignitat de tota persona, començant per la resposta humanitària i la protecció de qui es troba en major risc, especialment la infància no acompanyada. En paraules del Papa Lleó XIV en la seva recent visita a Arguineguín, a Canàries: **«la dignitat humana no té passaport ni perd valor en creuar una frontera».**

En la mesura que s'avanci en el respecte a la dignitat de qui arriba, es cuida també la dignitat de qui rep. La relació entre el deteriorament de la convivència a Ceuta i la deficient resposta humanitària constitueix un altre dels aprenentatges del que estem vivint.

Organitzacions de l'Església i de la societat civil, algunes presents a Ceuta i d'altres que vam acudir en suport a l'emergència, hem exercit un paper important. Però, *sens dubte, un dels factors més rellevants ha estat la trobada entre dues forces: la creativitat, la capacitat d'organització i el desig d'horitzó de qui va arribar; i la força de l'acollida i protecció de nombroses organitzacions de barri i de milers de dones i homes ceutins que van entendre, una vegada més, que el món que necessitem es construeix amb solidaritat, empatia i justícia.*

Volem reconèixer la societat de Ceuta en el seu conjunt. Volem ser com la Teresa, que va obrir la seva casa a l'Aisha, a les seves dues filles i al seu fill, oferint-los refugi i menjar. Celebrem les associacions veïnals que van condicionar els seus espais per protegir nenes i dones davant el risc d'abús, tracta o altres formes de violència. Ens identifiquem amb tantes persones de Ceuta que van portar roba, aliments i somriures a la platja del Trampolín abans fins i tot que hi arribessin les nostres organitzacions.

Durant aquestes setmanes, en les quals tots hem arribat tard a Ceuta, hem reconegut com l'hospitalitat ha estat una de les millors respostes i com les seves principals portadores han estat la ciutadania ceutina i les seves organitzacions. Ceuta sí que va arribar a temps i ho va fer amb receptes d'esperança i hospitalitat. L'hospitalitat no és només una opció d'acollida integral de l'altre/a, sinó una proposta de trobada que ens ubica amb els/les altres i ens transforma en clau d'humanitat i amb horitzó de reconciliació i justícia. Reconeixem l'expressió concreta en l'Hospitalitat que, com a resistència i com a proposta, existeix també a Ceuta.

«La solidaritat neix precisament quan decidim no romandre indiferents enfront d'allò que li passa al nostre pròxim i transformem vincles inevitables —econòmics, culturals i tecnològics— en itineraris d'intercanvi, de cooperació i de cura mútua»

Papa Lleó XIV (*Magnifica Humanitas*, n. 74)

Sector d'Apostolat Social de la Companyia de Jesús,
7 de setembre de 2026